

Технологон картæ ирон литературæйы урокмæ 5-æм къласы

Темæ: «Ахуырма тырнындзинад» Дзесты Куыдзæджы радзырд «Æрдхæрæны лæвар»-мæ гæсгæ.

Нымæц 14. 03. 2023

Ахуыргæнæг: Хуриты Н.С.

Нысантæ	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Уацмысы мидисы бындурыл ахуыр кæнын скъоладзауты сæ хъуыдытæ аивæй æргом кæныныл, хи зонындзинæдтæ уæрæхдæр кæныныл.</li><li>2. Ахуырдауты дзургæ ныхасы рæзтыл куыстыл ахуыр кæнын.</li><li>3. Уацмысы бындурыл æрдзурын ахуыргæнаеджы, ахуыры æмæ чиныджы ахадындзинадыл царды мидæг.</li></ol>
Урочы эпиграф	<p><i>Ахуыр – рухс, æнæахуыр – талындзинад .</i> <i>Ученье-свет, а неученье -тьма.</i> <i>Learning is light and ignorance is darkness</i></p>
УАА - УУД (Универсалон ахуырадон архайд)	<p><b>Удгоймагон:</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Ахуырадон архайд æмæ йæ мотивы æхсæн бастдзинад саразын.</li><li>2. Ахуыргæнинагты хиæмбарынады æууæлтæ раиртасын æмæ бафидар кæнын.</li></ol> <p><b>Регулятивон:</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Скæнын урочы архайды пълан.</li><li>2. Урочы куысты фæстиуджытæн бæрæггæнæнтæ савæрын.</li></ol> <p><b>Коммуникативон:</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Ахуыргæнæг æмæ æмгæрттимæ ахуырадон æмгуыстдзинадæн пълан скæнын.</li><li>2. Хъуыдытæ аивæй æргом кæнын, хи цæстæнгас быцæу ныхасы фидар кæнын коммуникацийы хæстæ æмæ уавæртæм гæсгæ.</li></ol> <p><b>Ахуырадон:</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Хибарæй ахуырадон хæс снысан кæнын зонын.</li><li>2. Хъæугæ æрмæг рабæрæг кæнын æмæ агурын.</li></ol>

	<p>3. Æмбаргæ раныхас аразын хи хъуыдытæй.</p> <p>4. Урочы хæслæвæрдтæ сæххæст кæнынаен хъæугæ мадзæлттæ æвзарын уавæртæм гæсгæ.</p> <p>5. Урочы архайдæ фæстиуджытæм цæст дарын æмæ раст бæрæггæнæнтæ æвæрын.</p> <p>6. Тексты æрмæгæй пайда кæнын.</p>
<p>Ахуырадон фæстиуджытæн пълан аразын</p>	<p><b>Зонын :</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Адæймаджы хорз миниуджытæ æмæ æнкъарæнты нæмттæ базонын.</li> </ul> <p><b>Арæхсын:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Тексты хъæугæ æрмæг агурын.</li> </ul> <p><b>Удгоймагон</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Мотиваци ахуырадон архайдмæ.</li> <li>- Адæмы тыхстдзинæдтæм æмбаргæ ахаст.</li> </ul> <p><b>Метапредметон:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ног зонындзинæдтæй пайдагæнгæйæ къордты кусын.</li> <li>- Урочы хæс сæххæст кæнынынаен бæрæггæнæн æвæрын.</li> <li>- Ахуырадон хæс сæххæст кæнынаен сфæлдыстадон мадзæлттæ æвзарын.</li> <li>- Ныфсджынаей интеллектуалон къуыхцыты сæрты хизынаен.</li> <li>- Ахуыргæнæгимæ иумæ ахуырадон мадзæлттæ æвзарын урочы хæстæ сæххæст кæнынаен.</li> </ul>
Урочы æрмæг	<p>1. 5-æм къласы ахуыргæнæн чингуытæ; кусæн тетрæдтæ ирон литературæйæ; чингуыты равдыст (Дзесты Куыздæджы уацмысты æмбырдгонд, Хетæгкаты Къоста «Ирон фæндыр», «Абетæ»</p> <p>2. Техникон фæрæзтæ: компьютер, проектор, экран.</p> <p>3. Презентаци;</p>
Урочы куысты хуызтæ	Фронталон, къордтæй, проектон куыст

**Урочы цыд:**

<b>Урочы этаптæ</b>	<b>сæйраг æмæ</b>	<b>Ахуыргæнæджы архайд</b>	<b>Ахуырдауты архайд</b>	
---------------------	-------------------	----------------------------	--------------------------	--

нысангæ			
	<p>- Уæ бон хорз!  - Сбадут!  -Радгæс уæ чи у?</p>	<p>- Æгас цу!  Радгæсы раныхасмæ  байхъусын.  (Ном, мыггаг, нымæц,  къуырийы бон, афæдзы  афон., къласы чи нæй, уый  фæнысан кæнын)</p>	<p>Нысан: зæрдæхæлар  ахаст кæрæдзимæ</p>
<p>Зонындзинадтæ  райсыныл архайды  мотиваци</p>	<p>- Сывæллæттæ, цæмæй фæзæгъæм  афтæ «Уый у зонды суадон...»</p> <p>О, раст, «Чиныг зонд у, чиныг- цард,  чиныг царды уыны дард». (<i>Епхиты  Тæтæри</i>)</p> <p>- Куыд хъуыды кæнут, адæймаджы  царды чиныг цавæр бынат ахсы?  - Сымахæн та уæ уарзон чингуытæ  цавæртæ сты?  - чиныджы тыххæй ахуыр кодтам  æмбисæндтæ дæр.  Уæ зæрдыл ма сæ æрлæууын кæнут.</p> <p>-О, раст у, зæххон адæймаджы зонд цы  сфæлдыста,уыдонæн сæ вазыгджындæр</p>	<p>-Чиныг</p> <p>-Ахуырдауы дзуаппмæ  байхъусын.</p> <p>Радыгай дзуапп дæттынц  фæрстытæн.</p>	

	<p>у чиныг.</p> <p>- Куыд хъуыды кæнут, абон нæ урочы цæуыл дзурдзыстæм?</p>	<p>Абон нæ урочы дзурдзыстæм чиниджы, ахуыры æмæ ахуыргæнæджы ахадындынадыл нæ царды. Гæбил ахуырмаæ куыд тынг тырныдта æмæ райста лæварæн Къостайы чиныг «Ирон фæндыр»</p>	
<p>Хæдзармæ куыст сбæрæг кæныны этап 1-карточкæтæ  2- фронталон</p>	<p>(Партæтыд карточкæтæ. Хæс: Сæвар хъуыдыйæдтæ тексты мидисмæ гæсгæ раст фæткæвæрдыл) -Бакæсæм сæ. Фарстыты руаджы зæрдыл æрлæууын кæнæм хæдзармæ куысты æрмæг – уацмысы мидис.</p> <p>- Чи у радзырды сæйраг архайæг? -Цал азы йыл цæуы? -Скъоламæ цæуы? - Гæбил скъоламæ цæуылнæ цæуы? Гæбилы тынг кæй фæндыд скъоламæ цæуын, уый цæмæй бæрæг у? - Кæй руаджы базыдта Гæбил кæсын æмæ фыссын?</p>	<p>Ахуырдаутæ кусынц карточкæтимæ, байхъусын раст фæткæвæрдмæ)</p> <p>Радыгай дзуапп дæттынц ахуыргæнæджы фæрстытæн.</p> <p>Балхæдта лыггонд АБЕТАЕ «туджы аргъæй», ома сæ баивта хъултыл.</p>	

<p>Гæбилæн раттын характеристика (кластерæй)</p>	<p>- Уæдæ нын Давид бацæттæ кодта чысыл проектон куыст , цы сты хьултæ æмæ раздæр куыд хъазыдысты хьултæй сывæллæттæ.</p> <p><b>(Ахуырдаутæн фенын кæнын æцаг хьултæ, æрдзырын сыл)</b></p> <p>Саразæм кластер. Хæс: ссарут-ма уæ разы цы карточкæтæ ис, уыдонæй Гæбил ахуырмаæ кæм тырны, ахæм хъуыдыйæдтæ. ( фæйнагыл саразын кластер æвзæрст хъуыдыйæдтæй)</p>	<p>Скъоладзау дзуры лæппуты рагон ирон хъазт – <b>хьулты тыххæй.</b></p> <p><b>Гæбил -</b> - <i>скъоламæ нæ цæуы;</i> - <i>уыд æххуырст фыййау кæйдæр фосæн;</i> <i>Ахуыр кæнынмæ бæллы;</i> - <i>АБЕТАÆ балхæдта «туджы аргъæй»;</i> - <i>ахуыргæнагæн æрбахаста алыхуызон дидинджыты куырис;</i> - <i>афтæ йæм каст, цыма нукуы бафсæддзæн чиныг кæсынæй;</i> - <i>чиныг æмбæхстæй дардта сæрвæты, къæдзæхы æххæлы;</i> - <i>фырцинсæй йæ мады æфцæгыл атыхст æмæ сдзырдта:</i></p>	
--	---	---	--

<p><b>Чиныгиæ куыст</b></p>	<p>- Цавæр литературон хъайтартимæ ма базонгæ стæм, фыййау уæвгæйæ ахуырмаæ чи тырныдта?</p> <p>- Цы ис иудзинадæй ацы уацмысты ?</p> <p>-Цы сæ ис хицæндзинадæй та?</p> <p>Ссарут-ма чиныджы, Гæбилæн йæ бæллицц кæм сæххæст,уыцы бынæттæ.</p>	<p><i>«Нана,Къоста!Къоста!»</i></p> <p>Тугъанты Батырбег – «Фыййау Баде», Цæголты Георги – «Бецал».</p> <p>Сты магуыр, искæй фосæн фыййау цæуынц, скъоламæ нæ цæуынц.</p> <p>Гæбилæн йæ бæллицц сæххæст, йæ къухы бафтыд тынг цæмæ бæллыд, уый. Баде та бахаудта ахæстонмæ.</p> <p>Ахуырдаутæ агурынц æмæ</p>	
-----------------------------	---	---	--

		кæсынц бынæттæ.	
<b>Физминуткæ скæнын.</b>	Видеослайдмæ бакæсæм, физминуткæ скæнæм .	Физминуткæ кæнын.	
<b>Зындгонд адæмæй ахуырмаæ чи тырныдта, уыдоны тыххæй бафæрсын...</b>	<p>Æрбакæсут- ма фæйнагмæ. Слайдыл - Гæдиаты Секъа, Максим Горький æмæ Михайло Ломоносовы портреттæ. -Сывæллæттæ, куыд уæм кæсы, ацы адæмы цы иу кæны? (Ацы зындгонд адæм стыр цæлхдурты сæрты ахызтызты æмæ сæхи хъаруйæ схызтысты ахуырады, наукæйы бæрзæндтæм.)</p> <p>-Уæдæ, Гæбилы дæр уынæм, цы стыр</p>	Ахуырдауты дзуаппытæм байхъусын.	

	зындзинаедты сарты ахызти ахуырма тырнгайæ æмæ нæ уырны стыр лæг кæй сси.		
<b>Урочы хатдзæг</b>	<p>«Цы у адæймагæн йæ царды нысан?</p> <p>Сымах та цæмæ бæллут царды? Сымахæн уæ уавæртæ цавæр сты?</p> <p>Цæмæн схуыдта Куыдзæг йæ радзырд «Æрдхæрæны лæвар»?</p> <p>Сымах дæр æй афтæ схуыдтаиккат?</p> <p><b>Скæнаем хатдзæгтæ тесты руджы.</b></p>	<p>Ахуырдауты дзуаппытæм байхъусын.</p> <p>Тест æххæст кæнынц.</p>	<p>Зонадон: <b>ахуыргæнæджы ныхасæй исынц сæхицæн ног информации, сæхи зонындзинæдтæн бæрæггæнæн дæттынц, ахуырадон хæстæ сæххæст кæныныл архайынц анализы фæрцы</b></p> <p>Коммуникативон: фæрстытæ дæттынц, иннæты фæрстытæн дзуапп дæттынц.</p> <p>Удгоймагон: æмбарынц сæ зындзинаедтæ æмæ сыл фæуæлахиз кæныныл архайынц.</p>

<b>Рефлекси</b>	-Абон æз ногæй базыдтон... -Маæ зардæмæ фæцыд... Æз афтæ хъуыды кæнын...	Скъоладзаутæ сæ хъуыдытæ дзурынц, хатдзæгтæ кæнынц.	<b>Регулятивон:</b> скъоладзаутæ æрцæуынц хатдзæгмæ цы бамбæрстой, æмæ ма сæ цæуыл хъæуы фылдæр бакусын. Сæ зоньндзинæдтæн сæхæдæг аргъ кæнынц
<b>Хæдзармæ куыст</b>	Ныффыссын тетрадты чысыл нывæцæн-уæ хъуыдытæ ахæм темæйыл: «Æз куы суаин стыр ахуыргонд, уæд...»	Фыссынц хæдзармæ куыст.	
	Бæрæггæнæнтæ сæвæрын.		

*скъоламæ нæ цыд*

*уыд æххуырст фыййау кæйдæр фосæн*

*лыггонд АБЕТАÆ балхæдта «туджы аргъæй»*

*ахуыргæнæгæн æртыдта алыхуызон*

*дидинджытæ*

*афтæ йæм каст, цыма никуы*

*бафсæддзæн чиныг кæсынæй*

*чиныг æмбæхстæй дардта сæрвæты,  
къæдзæхы æххæлы*

*фырцинæй йæ мады æфцæгыл атыхст  
æмæ сдзырдта «Нана, Къоста! Къоста!»*

*скъолайы ахуыр кæны*

*ис ын мад æмæ фыд*

*ахуыр кæнын æй нæ фæнды*

*Йæ мады коммæ нæ каст*

*Уыдис къæсхуыргомау. фæлæ нуарджын*

*Шляпæ-худыл хæцы йæ дæндæгтæй æмæ*

*йæ цыппæртыл сбыры фæстæмæ*

*бæласы удагыл*

*хуыссæг æй æрцахста, фæлæ уæддæр*

*Къостайы кой нæ хицæн кæны йæ сæрæй*

## *Никаемæ хъуыста æппындæр*

### *Йæ бæллицц уыд æрмæст - «Ирон фæндыр»*

<i>Сæвæр хъуыдыйæдтæ тексты мидисмæ гæсгæ раст</i>	<i>1-5</i>
<b>1. - Нана, Къоста, Къоста... Гæбил райста йæ</b>	

<b>царды æппæты зынаргъдæр лæвар...</b>	
<b>2. Иу дзæбæх хур бон ныхъхъуыды кодта ахуыргæнæгæн хорздзинад фæуын.</b>	
<b>3. Ацы хатт дæр та хорз «арфæтæ» фæкодта Гæбил йе’лгъин фысымтæн.</b>	
<b>4. Ахуыргæнæг касти «Ирон фæндыр»...</b>	
<b>5. Дымгæ фелвæста ахуыргæнæджы шляпæ-худ æмæ йæ дæлвæндаг амидæг кодта...</b>	

<b>1. - Нана, Къоста, Къоста... Гæбил райста йæ царды æппæты зынаргъдæр лæвар...</b>	
<b>2. Иу дзæбæх хур бон ныхъхъуыды кодта ахуыргæнæгæн хорздзинад фæуын.</b>	
<b>3. Ацы хатт дæр та хорз «арфæтæ» фæкодта Гæбил йе'лгъин фысымтæн.</b>	
<b>4. Ахуыргæнæг касти «Ирон фæндыр»...</b>	
<b>5. Дымгæ фелвæста ахуыргæнæджы шляпæ-худ æмæ йæ дæлвæндаг амидаг кодта...</b>	